

Herr Fällman annmärkar vidare; "Gliden varpa"
"Gliden vasitka" (Häijis kall.) kallades en Idol,
som under min vistelse i Rovaniemi uppräp-
ades ur Jorden, hängande på halvan af ett
lik, hvilket låg under roten af en flerkum-
dra-ärg fern. Jädvane Idoler löra Finne-
allorij burit. Liket var alltså ett Häijis
folk, eller Götter = Joter. Se härom min be-
skrifning om Yatulien karpa / Yätte folk.
Helsingfors Tidning för 1830, October
Månad 2. Nummer. Fällman. I anledning
här af tros jagne Jorf. att med "Gliden ve-
net", som förekommer hos Tveder, ursprung-
ligen menades Svenskarnes Bät, eller
den Götiske Bät. Om ja är, ja är det lik-
väl säkert, att Lapparna: Kemi Lappmark
änat både namnet af föreställningen af
Finnar, omänskant Gliden voret numera
icke skulle förekomma i Finnska Mythologien.
N° 2. "Arnekarde" Finnarne "Arni-
kauda" Grapar, hvarsti menes finnas
några gånger. De böra upföras Mid-
jonnarnatten, då värddaren "Arne" är mest
gruslig, att lämna ut dem. Det bästa sättet,
att utbetkomma Skatten, har man ansett vara
följande: Sedan man funnit stället, der
Skatten ligger, fäller man derpå 4' mid-
jonnarnatten i rad. Skatten är

redgräfwen af Lappas, som brukas för
vara fitt jilfwen i jorden; man stället
"Halddo" eller "Arne" om ej ut den,
om man ej fullgör Tjallmentets inne-
håll, eller det förbehåll redgräfwens
gjord, då han best Halddo, Vardarens
förvara den. Ett fitt anses vara, att
ploja eller kora med Tjuppen till
stället; ett annat, att rona bak af
Näfwen, jinnas med span, under
vuntra Arnen, m. m. Ifran fadare
ställen, der Arne vaktas jennin-
ga gömmorna, lyftes midjonnas
nätternas rök, hwaraf man vet, att
statten finnes der. Arnen tros stas
ter finnas, hvilka vardas af Arne.
Någon gång hittas tillfällighvis jennin-
ninga gömmor som af Lapparne blif-
vit redgräfwen, och hvilka passigt
döto, utan att Skuffen eller Narnen
fätt kumpen om stället. Fällan. t. e.
obj. Arnikauta, uttalas af Finnarne
i Tornea Lappmark: Aarikauta
och torde vara det samma som Lap-
pernes "Aarran" Eldstaden, hwarst
Sarapka hade sin plats. Aarran
Kadde, kallas platsen närmast Sarapka
Eldstaden, och Aarran Kaudde

skulle således betyda: Eldstadsens gropp,
eller en gropp under Eldstadsens. Nu vet
man, att Stalls plögade gräfvor ses till
silfvers ruti för Bronning afren Under
Sjelfva Sjiskällan, hvareft fiender min
kunde förmoda, att någon skatt skulle
vara gömd. Således som Aarran kände
att betyda både Eldstad och Skattkam-
mare. Hwadän Finnearne, som underträng-
de Lapparne från fjälland, lante nam-
net "Aarikauta" eller "Aarni-kaut
af Lapparne. Förhållandet blir unge-
fär deljamma, fastän i omvänd ordning
om man skulle antaga, att finska ordet
"Aarret" Skatt, (*thesaurus subterraneus*
enligt Renvall) vore Stamordet. Då
skulle "Aarran-käude" också bety-
da både Skattkammare och Eldstad,
omödan Eldstaden var placeras afren på
Skatten! I hvilket döra fallet som
hållst, fick Aarikauta, Skattgro-
pp, behålla sitt namn, afren sedan
man uptrorde, att göma skatten under
Eldstaden. Härifrån härledas sig den
inbillningen, att man trott sig se rök
Uptiga från Aarikauta. Men lä-
nads är visserligen föreställningen om
midfommard rätterns magiska bety-
delse i afseende på Skattens. Up-

tänkande. En dylike föreställning finnes
änne kvar hos allmoget på landet.
man tror sig äfven se lyktet bliff eller
fagljus just på de ställen der draken ligger
på Skatten; Finnarne på Tornea Elf
tro, att man blir benfrag, om man efter
Uptäckten af en fasan skatt, emot Rå-
lets vilja, tager bort den samma. Detta
skall hafva hänt en dag i Enontekiö
hvilken för längre tid tillbaka ville taga
med sig en bössa af de Mattpuffen, som
hela finnes i ett berg vid Jokenteli-
nen. Han blef vid nedgåendet från berget
benfrag, och skall icke ur fläcken, hvar-
före han måtte lemna allsamman.

no 3. Atsitje, atsifen edne, vel
Atsitjehene, lamia quodam, cuius
maritus fuit Stalo, monstrum pro
Gigas, qui ut ipse infestissimus Lap-
ponibus, ita hafilis etiam progeniei
parens fuit, a qua olim Saxatas fe-
ruisse fabulose perhibent Lappones,
en gammal trollkona hos de for-
na Lappar. Lind. et Örting. dextris
annmärket af Fällman. obf. I. d. l. d. l.
Lappmark kallad den stora dagfän-
dan Atsits-Edne. d. v. j. Appans mor.
är en art af Libellula, på svenska
Troll Slända.

No 4." Befojing. Uti Högtröms ofranci-
terade Beskrifning pag. 52. läses, att Lapp-
parne fordoms dags offrat sina Worn bef-
vande åt en Afguds Befojing. att ja-
dant stett en mil ifrån Kemi träffe,
anför han (Högtröm) ur Gabriel Ouderi
manuscript. - Uti Nils Fellmans hand-
skrifna Beskrifning öfver Kapell-Gället
Kemiträffe af år 1751 för det: hafva
Lapparne tillbedt Sten och träd. afgu-
dar, och det, som fastligt varit, offrat
dem sina Worn, som uti stalt wora
stett här vid Kemi Träffe, två mil ne-
dan för kyrkan på en till flera träffet
inflykande Bergsklint, där Lapparne
fordom kallat "Befojing" men se-
dermera "Ämmän niemi". Då nu mera nam-
net Befojing, eller Befojing kwarka,
i Kemiträffe eller någonstades i Lapp-
marken är kändt, ej heller vidröres i nå-
gra handlingar. och stället der som till-
buds har likhet med dem, hwar Bjegol-
mai, Vädermannen eller Väder Gudarn
hade jett jätte, ville jag anse Befojing
eller Befojing för dess ännu till nam-
net kända Bjegolmai. Det enda, som
hindrar min fullkomliga afrestygge-
het är att stället heter "Ämmän-
niemi", hvilken benämning traditionen

härledes deraf, att af Gudens, som der blif-
vit tillbedt varit en gänstlig Gud." Talman,
mig synes denna historia ganska misslyckad.
Uti den skrift af Gabriel Fredericus, hvilken
Lönbom lät utgifva af trycket, finnes
icke denna Högström, Uppgift bekräad.

men om, efter Nils Tälman's Manuscript
Lapparne verkligen offrat sina Mann
till någon Afgud, hvilket likväl kanske
färdarne eller någon annan Författare
bekräftat, så har det visserligen skett
till förföring för någon vildsvenskan
som af Namnet blifvit beängad med
hjelpen af Guden, hvilket torde kunna
Uplöjas af redaktörerne berättelse.

Namnet "Besouling" eller "Besosing"
kan jag icke såd. Tälman antaga såsom
en finne förvidning af Pjega Almai,
ettan juvarne torde finnas och de före-
nämde författarna, hafva förvidit dyg-
ska ordet Betsartso, tallmo, Direktum
parande mot Finnas "Petajat" i. v.
heliga lundar eller tallmar, hvilka äfven
dykades af Finnas. Uti Finnas
men, kunde dygnens Betsartso lät-
ligen förvandlas till "Betsartjungi" hvil-
ket äter af förnämde författare, såsom
varande alldeles obekanta med dygnens
lätteligen förvandlas till "Besouling" ett
Exempel af Finne förvidning kan giva

till bevis för denna förmodan. Det finns
ännu i Trentekis eller Paresuans för-
ling en vidlyftig fjellbrakt, som af Lappar-
ne kallas Refjits, men af Finname
Pesfingi; äfven finnes inom Tornä dyp
mark tre ställen, hvilka af Lapparne
~~kallas~~ kallas Vatfats, men af Finname
Vittangi; hvaraf man kan finna, huru fin-
name förvrida Lappiska ord. Uti Lappar-
nes Betsautjo, tillbuds och dyrkades trolig-
gen någon af akkorna, hvaraf Finna-
ne, i sedvare tider, bättre änderrättade om
den Gudomlighet, som dyrkades i Betsaut-
jo eller Betsautfingi, tagit sig an led-
ning att kalla stället "Ammer niemi" d.v.s.,
Karringudden, fastän de i Frederi och
Nils Fellmans tider, inbillade sig, att Lapp-
arne dyrkade hjälpa Fallmosen, såsom
varande mera äfvenensöftammende med
Finnamens egna vidflöpliga bruk.
Att Lapparne i Rensibräcke möjligen
affrat någon Barn af Gudinne
i Betsautfingi eller Besoufingi, till
förföring för någon af Barnen mot Gu-
dinnan begäran för alenyring, kan inte
vara alldeles utan grund, då man vis-
samt befinnar följande händelse, hvarn
Commisshets Fredrik Engelbaste har er-
hållit en trovärdig berättelse af en gammal
Lappgubbe: Yackemack.
På 1740 talet hade en rik Lapp i Jokk
mark latit öfvertala sig, att låta fin

för studera. Denne Lärngosse antag namnet
Sundelin, och blef efter fulländade Studier
Droff samt Heltfugen Pastor i Arjeplog.
Såsom Student kom han en gång hem till
sine föräldrar, hvilka ännu hemligen dyr-
kade Afgudar. En veckor dag företog sig
Studenten, i samråd med en af sine Sö-
sner, att bränna opp föräldrarnes Afgud.
Men jä snart föräldrarne fingo se Af-
guden i Elden, blefvo de högligen
förskräckta, och ropade med vernadig klagan:
"The Uuoijopi; The Uuoijopi" d. v. s. Nu
~~sjunka~~ sjunka vi (neml. under jorden).
Föräldrarne besto nu, att Sönnen tillika
med den andre Vålsörskanen skulle
offras till försoning åt den försläpade
Afguden, på det de ikke skulle sjunka un-
der jorden. Men ynglingarne voro på
sin vaket, och vakade tuorvis i the dygn
innom hvilken tid den förskräckliga
katastrophen troddes inträffa. Da omel-
ter till ingen olycka hände, och ynglin-
garne derjämte gjorde Narr af föräl-
drarnes vantro, samt yttjade, att Af-
guden kunde bränna sig sjelf, om
han vore en Gud, på blefvo föräldrarne
lugnade, ^{och} afvergas sin vantro.

En dylike Händelse berättas Prästen
Torney om en Lärre Peder Pälvis i Tor-
nea Länmarks, hvilken i sin ungdom
var en lifrig Afgudadyrkare; "men det
"hände sig en gång, att renarne begynte
"mycket dö för honom, derför

" han anrognade och flitigt ärade Seitars,
" men det hjälpte intet, renarne dånke
" immerfort. På fjätone drages han med
" alla sina söner till afguden, fören med
" sig många. Luff' torr ved, pryder varkerk
" med friska Granguitas Pringour, gifver
" honom offer, de tudas med bällingar, horn
" och kuffud, som han af de döda renar
" dragit hade; falla alla på knä innesli
" och bedja Seitau, att han med något
" teken sig Uppenborna ville, om han en
" Gud wone. När ja' fadant, teken intet sym
" tes, ändock de hela dagen, lika fons
" Bals prophetes (1. Reg. 18) tillbedit hade,
" stodo de upp ifrån sin förment auidelij-
" het, och teatpade all den torr ved, som
" de medfört hade, Uppå Afguden, och tän-
" de sig på honom, och ja' Uppbrände
" hela Byg afguden. Då hans Daga-
" ni ville drapa honom derföre, från
" de han likafom Gideon (Jud. 6.): lät
" Afguden trämna sig själv på mig.
" Han brände sedan alla Seitars, hvoreft
" han dem fann, och jände sin äldsta
" son, jont hette Quallaba, till
" att bo i den namnkunniga Lapp-
" byn Enas, som spattar till tre hemm.
" Gor, att han der måtte förbränna alla
" deras Afgudar och Seitars, hvilka

"i den Byr rätt många voro, det Vuolla-
" Ca oke efterkom, och härfore måste han
" dens rehd fly uti annat Konungarike,
" Norrige, där bor han än den samme
" kapher in Perpetuum, för skrivit bren-
" nevän, efter han en gång becept dermed
" gjort hade". Torneus p. 30.

man finner häraf, att Lapparnes rit om
sina afgudar, förmådde dem, att hennes grot
då någon vägade våldföra sig på dem, och detta
torde hafva gifvit finnene anledning, till den
beskyllning, att Lapparne offrade sina egna
Barn af åt Beforsing.

N° 5. "Bjegalmai: Vädernan. en eller vä-
drets gud. at honen skall an offras i trak-
terna af Terpeoi och Imandra i Puffka
Lappmarken, der han dystras i Bergs-
skintan". Fellman.

N° 6. "Geddekis Atko, eller Geddekis
Galgo. Den som lyckades att komma
till tals med henne fick gemenligen
löfte på allk, hvad han begärde, och
det hon lofvade slog aldrig fel. Hon
kunde disponera i synnerhet vind och
väder. Hennes häfnad station var
lages vuodna, det är Laxfjorden;
Men hon tillbads i hela Finnmarken
och Fincke Lappmarken". Fellman.

N° 7. "Haldo. (På) troddes finnas färskt för
kvarje Storslund, fjö Rominge gömme,
hus, Berg, djur m. m. Så hade Björn

sin "Halds" som om vintern födde honom
med mjöd, det är Götting's Honning, kverar
hon lagade honon, en dryck, och gaf så-
geligen en kopp deraf. Fallman som på
femte ställe anför ~~en~~ några finka verser
innehållande samtal mellan Rofresvaf
des Halds. "At tjatje Halds som bor
i Vatnet (Jö Rån) öfver Lapparne vid
Ömandra an en fjörre eller mindre silfver
penning, att han måtte utlösa den
bäfer han värdes". Idé.

Nr 8. "Halds-tjätka". Nära Parosjoki
kyrka. Här skall en dotter af Erik Erik,
son, som fluttade från Maoniska under
Carl den XII:s Krig, hafva blifvit Berg-
tagan. Fadren gick ofran på Berg
och stoppade sin staf in i Berg, jägan.
de. Ger vi ej tillbaka min dotter, skall
jag bränna detta Berg och land. Då
sade "Halds Emed" eller Rans hustru
fast till sin Man: Gifvorn till baks
fliskan, sljöst bränner denna gibben
väsk land och redvifas verk hus.
Utom denna rådjuling, som fliskan
hörd, sann hon der kvargjorda ned-
skap af samma slag, som människors
begagna. Hon smatades med mjölk
fil, ost, färskött. m. m. Anne sades
hos Lapparne fördomen om Berg-

teyning. & jymmethet, då ett Barn, som
förvillas i fogas, förkommen, trod det
vara bergataget. Fallet.

No 9. "Havittjen Galggo" var Grogans mor.
en fuffe Pärning på landet, hade gif-
vit sin dotter till fofter dotter, at skavit
som Galggo (en annan Trollkona) der
den illa örtade flickan fide höra, att hen-
nes mor blifvit svindad, hvilket kon-
ta på illa opp, att hon kunde koppa i vatten.
Fofterns moderen fötete förgäves hindra
henne från gifvans tankes, hore se kop-
pade ner i vatten. Men i det samma, på
Fofterns moderen henne med ~~en~~ en jämb
prada på ryggen, på att hon blef quak
kel ryggin, och förvandlades till Groda.
Lika anecdot her man i Farvaflan,
att Grodan vore en förtrallad Jungfru,
och likafom man der ser sig för öms-
diht, att mestera en groda, likafä är
det i Lappmarken. Fallet.

obj. Förelställningen tycker vara, lenad
af främmande Nationer. & Quikjvilk
finnas bland Lapparna många och
vidlyftiga berättelser om grodan, men
det äro icke äteta ritan, lenade af
Norrman.

No 10. "Kowre eller Kewre, en Gudom
lighet som tillbedes af Tversta Lappas
i Ryfka Lappmarken. emellan Kola
och Kandalax. Kowre är en ritan knifs
eller jernfakert tillhjelpe afflädd Ben,

Uppfäldt stående på bakfötter, med fram-
fötterna öppnat. Sedan Bröstkroppen jä-
lunda af Hålden förslutnat, invigas den
till hela Byalaget Gud, med lifligång
och böner, i hvilka hela menigheten
deltar. Därunder underrättas Guden i jän-
gar om sina äligganden; kverind offer-
presten, sittande fram för menigheten
drigeras fängar, samt faller sadan i
divala, hvarunder han ser, om Guden
blis Nådig och snärlig; men under dra-
lotillståndet får ingen väcka honom.
Till ett sadant behof, väljes hvar sin
bästa ven och fränkenta, för menig-
heten, då offer Presten af de erbjödrna
väljes den största och fetaste. Alla
i Byalaget böfra gånst af honom.
(Om den helgade reknen var en hanel)
honne, om den helgade renen var en
hona; ty ja annat jätt kan jag ikke för-
stå, hvarföre Forfattere nyttjas både
hon, och han om ett of sadana före-
mal) och ju mera offer hon får, desto
mätligare, villigare och gynnsemma
re blis hon. En sadan flövre up-
ställes hvar år till Yultiden. För
5 a 6 år således innom detta århundrade)
hela flere hundrade Personer hafva

tillbakt samma Rovre, men numera
äro de af vederbörande auktoritetes
derifrån jä afhållne, att köpff 15 a
20 Personer i största hemlighet väga
tillbede henne. Affigten härmed skall
vara Renord trepnad. m.m. Fellman!
obj. detta stycke, är i min tanke, mycket
märkvärdigt och Uplysande. men ges häraf
Uplysning om betydelsen af "Passe Aldo"
(den heliga Renkan) som förekommer
hos deem, och "Passe Aldo vare"
(den heliga renkans Berg) Troligen
hafva äfven Finnmörkens dappar för-
domdags affrat ad en jadan, till Gudom-
lighet helgad Renko. men hvad skulle
nu denna helgade Renkos egentligen
föreställa. Herr Fellman tror, att Rovre
eller Rerore, skall betyda den starka.
men häruti kan jag ike intämna
med honom, ja mycket mindre, som till-
men själv under ordet "Rerore" antyft
des nära förvandling med Finmorres
"Röyri" Käyri, eller "Reteri", hvilket
Renvall öfversätter med: Genius my-
ind pectum Finmorum folenne, l. con-
viviali cum epulo, in honorem
quondam, ante sacra Christiana,
Calvari Celebri folitum

Garandus berättar äfven, att Ketkerijens
(mynt med Röyri) var en fös och gammal
högtid, som firades för god arvsvärd och inbör-
sing. Karelske präst till Ketkeri ett fös
och förtära det gäste annan mat... Fin-
names Röyri, Päyri, eller Ketkeri, och
Lappernes Kowre, var således Ymnighe-
tens Symbol. Fråga blir alltså, om Lappa-
ne ämt sitt Kowre af Finnames Röyri
eller tröskom. Då Herr Fellman berättar,
att Kowre, eller den heliga renkon
skulle prästas och flås utah Knif eller andra
jernfakern tillhjelpe, så hänwijar Detta
till en mycket aflägsen fortid, då
inga jernredskap ännu funnas. Skan-
da blott, att förf. ike efterfrågat på hvad
fätt en sådan renko kan flås utan jern-
redskap. Monne den heliga renkon
fladdes med kvasja stens? Att Kowre
jäfom den nu blifvit beskrifwen af Herr
Fellman, är Finnames Lappernes
"Passe aldo" måste jag säga för alde-
les gifvit. Och skurval inga annan
Författare omtalat, att Lappernes äfven
dyrkat en prästad Ren, så synes det lik-
vel af Herr Fellmans öfrentående
Upgift, att en Helig Renkes blifvit
dyrkat. Men hwaföre? Troligen var det
icke egentligen den fladda Ren Ren-
ren, utan dess andeliga representant

i Saiwo, d. v. j. flammodern för alla Re-
nar, som ärades och dyrkades under den fyn-
liga Rentroppen; på samma sätt som
Saiwo-Sarwa, Saiwo-Ladde, Saiwo-
qvulle, m. fl. voro föremål för Lapparnes
vioktliga föreställningar.

N° 11. "Ladde-Karbas, eller Gam-
Ladde-Karbas, ett slags Styggs Spå-
trumma, i likhet af ett fortyg, den
Lapparne hänt i träd. Se Nils Fell-
man i ofvannitterade Befferifning."

Fellman! obf. manne ike "Ladde-
Karbas" (Landboas lilla båt) eller
"Gam- (rättare Kama) Laddes-Karbas
den med (Lappkenget?) Finnrjexas
förfedda Landmanens båt vara
synonym med "Sliden veret" och de
fria Prepp, som af Lapparne kändes
äpp i träden, vara en symbol af de
fordna Vikingarnes fortyg? - De som
kommo för att mörda, röfra och plundra,
kunde väl ike komma från närmare
hall än Blakulla.

N° 12. "Lavrekas, Finnarnes Lavre-
Kainen." Herr Fellman har hört samma
berättelser om Lavrekainens blodigt
som offer (4. del. S. 28) blifvit om honom
berättadt, dock likväl med några variationer.
Fellman skriver: "När de (Karjelah?) en
gång foro äfver Enare träsk, samt för
vind voro tvungne, att teja land på

en holme, der de alla hade sig att
söfra: då Lauruksas under tiden, me-
dan värdet tillade sig, sköt ut alla
båtar, som voro till antalet, och hoppa
de själv i den fjonde. Alla deras vapen
och proviant voro i båtarna. I deras
kungörodnad skafde de bårken af
100 Furu-trån hvarof holmen fick
namn af "Tyotte-Petse-juoloi" den
hundra talliga holmen. Då Lauru-
kainen besökte stället efter 9 dygn
voro de flesta döda, endast några ha-
de titet lif. Gemmal folk påftå sig
hafva fått querslemningas af menniska-
ben på denna holme, vid Kalba
en holme i Kalbafölkå i midten
af Enare Träsk, påftå Lauruksainens
på samma sätt söfra förgjort fyra bår-
lastes försvande Karolene. Kemi-
tråpes invanore, påftå honom på lika
sätt söfra förgjort ett större för-
parti i Junistko, hvoreft han, med en
fjerdenna söfde, sedan han svarat
vårten att plucka bår, bundit alla
9 båtar tillfammans, och skjutit ut
dem. Vårten refade väl efter ho-
nom, men blef af Lauruksainen
ihjälslagen med en yxa. Lauruksainen
troddes kunna införva folke, hvilken

döfnande förmåga på Kemi Lappmarkes
dialect kallas "marit" eller "marvitt."
Han ansågs deputerad såsom en "Silman-
Käantaja", ö. v. j. en som förvänder fyra.
Kottha Kittilä bor, förmåla, att Lauri
Rainen i egenkap af vägvisare och
forsofytgnare för ett dylikt fientligt
spröfparti, gjorde baten i stort vattenfall
kvorett på fjällspåret omkring, utom
lotjen, fjeld, som hoppade på en stor klippa
spast öfver fallet. (Jämför Del. 4. S. 72)
"En gång förde Lauri Rainen ett fientligt
spröfparti öfver Pallas Trutuvu. Genom
sin Trolldom såk han Elden, Ljfa och Bygn
fyndas nedanför fjället, under intalande
att de borde anfälla Bygn i nevarene
oberedda. Det är likväl fald för En
omöjligt, att his lilla frans. Högden
En efter sin kvorett han begynte med
Eldblaf i handen springa förut; men
då han kom nära fjällbranten, gjorde
han sig som Silman Käantaja ofoglig,
jamt kastade sitt blaf ned för på en
fou, efter hvilket hans fjendes Kare-
larne rusade ut för branten, och om-
kommo". Fellman. (Jämför Del. 4. S. S.
26. 27. 28)
öf. magister Capren (nänd: första delen
af denna mytologi) har verdat för
repe i Korolen och nästan samma

Samma berättelse om Lauruskärens
bedrif, som i Lappmarken. Men Ka-
relarne vilja icke vidkännas den be-
tygningen, att deras förfäres förfärlig Lapp-
re. Se mag. Cathers nedtryckte öfver-
sin resa inför Finl. litteratur Sällskaps. utgå-
i Finland, Allmänna Tidning April 1840,
no 92. of följ.

no 13. "Labmot" är en Trollkonst, hvor-
genom man kan förtaga Kulan, of gernet
verkan. Konsten kallas på finska "Lemmo-
us". Stallo till ex. kunde borttrolla Ku-
lan verkan, och äfven gernet, att det icke
bed på. Men en Silvers Kula kunde han icke
förtrolla. "Lemmo-us" präckes på äfven denkin,
att man genom detta trolleri kan förtaga
verkan af Iron, förgift, Trollkon. m.m. Tjuf-
ver trod kunna förtrolla hundar, att de ej skal-
la, samt menniskor, att de ej valena. Sällm.
af Donna Feltbro finnes äfven i den Svenska
Lappmarken. d. 18.

no 101. Under ordet "Louwen lantecta" hvil-
ket är finska of betyder fälla; dvala, an-
märker Herr Feltman: "För att kunna
fälla i dvala, måste man eja starklig-
het. Konsten, att fälla Trollfång, hvilket
på Lappiska enligt författarens förmen-
de heter "jäiget" (jwoiket). Konsten
att "jätta" eller fälla Trollfånges
hade en kerring följt fatt hära sig
af Perkeb. (d. 1840).

derigenom, att Perkel prödade i Rörin-
gas hand, hvorför Röringens pekete-
Spotten, kvadan jätkandet, nu mera tros
höra sin onda till. Fellm.

obj. på Presterkapet och andre stunds Per-
joner, för ett pippe höra det obekämda lätet
af fulla Lopper, förmodt jätkandet, såsom
ett djupulens veik, ja lösa fumlige Lop-
per. Prester, nämns några färdiga
tanke om jätkandet; men nog jätkan-
de ändå i sina Skogar, och några annan
fång skänka de fallan. daff.

Men i Spådoms Lärans antydda äfvt rörande
Spåubornes magnetiska förmå, att de
nemligen före vatten togs kemiska in märks-
tiska verkande medel, tyckes merare betrif-
tas än vederläggas af följande beskrifning
öfver Flugsvampen (Svenske Botanik Tab.
108. Agariceus muscarius Linn.)

De värande utgifvare af Svenske Botanik
annäcker om denna Svamp: "Dess magiska
" de egenskaper är i synnerhet blifvare
" bekant genom det bruk, som nordafi-
" atiska Stoltstammens ännu den förmö-
" och Herr Theol. Doctorn och Prof. Ed-
" mans tanke, att de i gamla Svenske
" Historien myktbara Kämpar, 1605 år
" skal kallade, författ sig i ett nyord
" tillstånd af raseri och mordlystnad, ge-
" nom Flugsvampens förtärande, sejas
" nog sannolikt. De beskrivas under
" detta tillstånd såsom alldeles utom
" sig, lika villdjur. de äfvenfalls

11 lefvande och döda ting, flydde intet
11 flags fara och uppskilde ike vänner från
11 fiender. De troddes vara öfvervinnerliga
11 fruktades och hatades; och som de förma
11 ligen i tyfthet förtärde det ruggifvande
11 medel, på wifte in om rätta orsakene
11 till deras yxa. Den blef likväl ike
11 utan förklaring: men gick dermed
11 vänliga gånghen, och föredel på andra
11 andars väkning: Af Flugsvampen
11 förtära Ofriaktarna en i funder, eller
11 de cost på 4 stycken. Andra talles på
11 att äta 3 1/2 stycken, och skall blada
11 om löp deraf se åkas. - Varken deraf
11 är förh glädtykt med gang dinst. m. m.
11 Sedan nämnde Krafterna oranligen
11 åkas. Kroppen inbilla de sig blifva
11 större. De yxa, rafa på Consulpira
11 rörelsen, afsmattas slutligen och falla
11 i sömn. I 12-16 timmars pläs rasierat
11 väken: de upvakna återställda till
11 sina ymnar, men liksom förkroade
11 och titas minne af det depp förbi-
11 gångna. --- Sjelfva uriden af dem,
11 som förtärt svampen, skall enligt
11 Stellers upgift, bebehålla synligheten
11 att ge oss, hvar före Tungufliska Scha-
11 maren, då de wola få sin Troll Trumma
11 dricka deraf."

Att Flugsvampen finnes Tammeligen
Allmänt i deppmarken, är allmänt
bekant; och att hvarne medhaft sin

Trollkonst ifrån sitt utland det Nordliga Apien
torde väl knappt kunna betvivlas. Om
Nu Tungusiska Schamaner kunna Tung-
språkens markotiska egenskaper, hvad
kan väl hindra dagnarne från att kunna
denne och kanske andra markotiska döf-
vande medel. Men till Trollkonsten hos
juss, att förkumlige delägalliga
Trollkonst.

No 15. "Lotta-muorra" ett slags
spårsumma liksom Rålen af S. Rån-
beckia. Nils Fellman i ofvan citerade
beskrifning. Fellm. obj. Lotta muor
tyckes vara en finse öfversättning af
Judari ~~tittelses~~ "Tittelses Träd". Man
att finnarna hake förstätt dagnarnes be-
ning med "Liet-muor", hvilket Judar
af öfvenheten i dagnarna kallas är
"Litta-muor, är ater "Lotta-muor"
lyses af Del. 2. S. 7, öfver som af den
omständigheten, att finnarna af öfven-
heten gifvit den förmenta Råtkö-
len namn af "Lytten Venet".

No 16. "Maderakko kunde se i mörket.
Tjentes hon i jju, ar, gaf hon de blinda
gen, de döfva hörfel, vifte de viljesa-
randa vägen, och gjorde, att man aldrig
fös vilja. Hennes offer allone bestod af
3 flata stenar, på jänna mark, huti en
Skogstrakt i färdant ställe, der inga an-
dra stenas funnos i närheten. Stenarne
voro 3, en öfver, den andra under, och
den tredje midt, men alla jämna

och flåta. Det förräntta offeret at
kenne var en Villrens kona, eller en
Gumpe båda med fulla horn. Å andra
stället har hon blifvit tillbedt, rite en
Någorunda hög Stubbe, eller 2-fadene
invid hvarandra, väl gräpades. Till
kenne offerades äfven Ren, får och Fo-
gelkätt huggat i bitar, och falk i ett
tråg, som spälles på toppen af Stub-
ben. Men skall och någon gång fått
en hel Ren, som alltid skulle vara
en kona, men gaf man henne ett
får näste det vara en Gumpe. Då
man gick för att tillbedja henne, togo
mössan af hufvudet, ja först man jag
kenne på aftand, och beröda ämnade
4 gånger. Sedan hade man sitt offer
på den största af de 4 stenarne samt
begynte liggande på knä sin färd att
vara maderakko; lif och det brogen
och tillgifven. Sångar till maderakko,
äro lyder ja: mon läm maderest,
ja maderi mon bädam. Ma-
derakkoft mon läm ällam, ja
maderakko quovlui mon bädam.
På Svenska: af mader är jag kom-
men, till mader jag kommer igen;
Genom mader akko har jag lefvat
Till mader-akko kommer jag igen.
(Observeras, att mader akko var hela

människo pägtets stammades). Den som tynde
och tillbed Maier akka måste alltid
hafva sko på vänstra foten. Blytte han
Nagon gång sko, borde det ske med
storsta natyrlighet. afren till skofus
Lapparne sin Maier akkas förmå-
gan att uppenbara tillkommande ting
samt skraften att råda och styra all-
ting till det bästa. Fellman!

No 17. under ordet "Näide" indelas Herr
Fellman Näiderna i fter deras stöme
och mindre förmåga i Pakas takeke
Näide, som gjordes ornniskas och Ho-
skaps skada med sin Trollkon; Galge
Näide, en Trollkarl, som kunde strö-
na orsakem till det onda, och afhjäl-
pa det samma; Girde Näide en
flyggande Trollkarl, kunde förvandla
sig i hvorje kunde djurs skepnader
m. m. En Jäian hade engang förvandlat
sig till en Id, och Jäian sedan blifvit
en gång fångad med skot: han hoppa-
de väl genast ur båten, men sladdade
dervid några fjäll under fram fön-
na, hvoraf sedan uppkom en bar flökt
på huden, sedan han ätes förvandla-
des till ornniska. - "Nti Kaira-
vuopis By hade fordans fångats en
Björn med bätte omkring ländern.
Man trodde, att det var en Lapp,

Jom blifvit förtrollad till Björn, och
man vågade ej äta denne Björn Rätt.
Tills för länge sedan hade en man i
Kairavuojo dött, som hade sig hafva
gjett en varg med tobak i Ågonen, då
han var på jakt, och fått vid sin Stök-
eld i Norge. Han hade gifvit vargen
mat, och vargen hade ikke velat gå
bort, för, änd han blef bortkörd. Efter
Några år kom en Ryss från Kola,
och berättar, att han varit i två år
förtrollad till varg, samt att han såsom
jåden njetit valfågad af mennene
vid Stökelden. Orsaken, hvarför
han då grek var den att hans Kam-
rot nyss var skuten! Wellman,
NB. Jag anför detta jäsons bekräf-
telse på det som förut blifvit an-
förd om dylika metamorphoser.
Denna Folketro, att en människas Ren
genom Troskontes förvandlas till
Björn och varg finns äfven bland all-
mogon i Sverrige, hvaraf ordspråket
"lofra varg" och "Varg i vedens!"
till ex. "Varg i vedens heter jag!"

Frithiofs Saga af Tegner.

nr 18. "Darius Nilas och "Pittes", 2ne
mytbara "Nåder i början af christna
tiden, hade förvandlat sig till Villronstjurnar

och stängades i denna skepnas förfärligh,
till dess en annan Trollkarl Pola vuola
Jonna skilde dem åt med Sijest-fäpnen.
Folken har barom en vidtyftig berättelse
under ordet "Päivö Nilas"
N:o 16. ~~En~~ En vidtyftig berättelse om
den i Tornea-jamt Rani älyggen
för ryktbara Päivö fläkten har till
man uplyst af Lapparnes traditioner,
kvaraf det bevisfaktliga är, att Päivö
härstammas ifrån Solen, att han var
en stor Trollkarl; att han öfvermann
Jorakas en stor Trollkarl af Torv att
o. f. v. man så traditionen omformulerat
jamme "Päivö" eller "Päivatos" (den lilla
Solen) gjorde en resa till Stockholm, för
att få laga öfver Birka-lagens tycken
att han der sammantids antagit kristen
domen, skunn hans hustru, som i Lada
kon var närvarande, vid dödsbe-acten
sot jamna niptykte, samt att han
hade 3 söner Vualle, Jak och Johan
var: ja tyktes traditionen sig förblomna
parfa på den af Prosten Torneus an-
talte Päivö, hvilken son Vuallaba
förföde älyggenes afgodabilder. (Sijest
N:o 4). Päivö var öfven, enligt traditionen, en
väldig Villners föjone (hvilken berättelse,
öfven Airpuleras i Karejuans) hade för
dessa ändamål 40 changes och många
Digor. Han kunde stundom fånga på
1000 de Villners på en gång,

hvilket väl nu af traditionen anses found
ett Trolleri. Men saken äges dock för sig
ga och naturliga grund, då man närmare
tager i betraktande Päivios fjätt att fär-
ga Vittrenas, hvarom Torneu, har en gam-
fla behändig beskrifning pag. 29:

Man tog in en sträcka af flera mil på
den flygliga delen af fjällets längs efter
denne sträcka, som gället pålors i saken
i 2de linies, hvilka suod horebara för-
monde en vinkel, och på dessa Pälas
fätte man några fötlig tolfa, för hvilken
Vittrenas flyggade. Ju närmare man
kom till vinkelns spets, desto tätare
flodo pålors med fitt strämfel. Slut-
ligen vedtog en hög gärdsgård i samma
riktning. Uti fjälfva vinkelens spets
lennades en öppning, hvilken förde ner öfver
en liten präcipit, och nedan för denna
brant var anbragt ett staket eller en
rund haze, som innefattade hela platsen,
Nu anfälles ordentligt spalt öfver
de vilda renas, som hude finnes inman
den utstakade vinkeln. Man kan
lätt begripa, att en sådan skalling företogs
der, hvoreft vittrenas mest pågäde lyppe
hälla sig. I början gibe skallet snycket
fakta, men ju närmare man kom till vin-
kelens spets, desto enare förgerades skat-
let, hvorigenom vittrenas flathjans
matte följa för vädning genom ett spalt

öfver branten i Vinkleby präst, och därmed voro
de inneflyttna i den tränga renhagen. Att
1000de Villörnas på detta föll kunde drifvas
in i Skallet vid Renhagen, är således icke
otroligt, men för den, som enklakt börde be-
rätteljan om ett sådant Skall, och icke
sjelf var med, värfte det naturligtvis ansej
som Trolleri.

Vidare berättas Herr Fallman om Väinö's söner
Vuollaba Jaak och Johanna, att traditionen
företälles dem såsom de starkaste kungar af präd-
lufte Väppelyter. "De kunde" nedgöra väppelyter
från himmelstegen, nedgöra sina fiender, öfvervin-
na Torakas eller Torange (ett mythologiskt väpna
de, som Fallman anser vara synonymt med Thor-
Gubben) samt "Lempö" eller "Lämmingö" (ett
mythologiskt förnamn, af Finneses "Lempö" af
"Lämmingäinen"). Deras Gästaberud Runna i öf-
verflod på rätt förlikas med hjälfa "Väinä-
moises" (Finneses förnämde Gud, hvilket
namn är okänt äfven i Herris dagmark).
"Vuollaba" som var den starkaste af Väi-
nös söner brattades äfven med stallo.
Kampan begyntes, som vanligt med ett
lyfta Stener. Stalo kom till Korta i detta
prof, af flydde till Iskafvet, men Vuolla-
ba förföljde honom. Stalo hoppade äfver
Neis floden; Vuollaba hoppade öfver
samma flod, samt öfver Stalo, nedgjorde
honom och återvände med riktt bytt, som
betta: hjälfa. Vuollaba kunde stink öfver
en Villan och en vagg med springande (målade
på Skaffidor): med blotta händerna nedlade
han en Björn. o. f. v. Han var äfven en stor
Trollkarl, men föll icke i dvala. Allt enligt
Fallman, af hvorn vidlyftiga berättelja företående
är ett stort sammandrag.

No 20. "Pelko egentligen grät jago-
mal/om det kommes af löfjefka ordet "Päl-
ko, som betydor finfa ordet "Pelko fruktan,
men hos Södanbelyä bor en Mythologiffa
Dorson och kändett välgöradderigenom, att
han föddes "Piru" (Hän Håle). i från han-
del jordan han föff tillignat sig det Capital-
tales, hvilket tilljute falunda: Pelko an-
tog drängtjenst hos Piru, med villkor att
gjena honom, ja länge han etnätte ett par 5 R.
för hvilken tjenste tid Pelko skulle få i-
lön ja mycket jilfrer, som han orkade
bära med sig, då han lammade Pirus
tjenst. Men dessa för voro ja beklaffa-
de, att hvad som rättes om dagen och
vänte igen om natten. (En dunkel jägen
här om har jag skrivt i dula loppurast, med
det tillägg ett florna bestode af eneniffa
Nian.) Hvarfore Pelko fann på råd att
fylla den med sand, som han ofta vätte;
hvarafter Nianen gned outtrale, och han
fick i den hål vid hål, då han strax den
på lammade Pirus tjenst. bitst tappas
med jilfrer pengor.

Han badde emellertid i Pirus grann-
stads, och vor ofta hans Molaybman i
kvijchanta yrken. En gang hade der
Kompanii ett stort predje land. Piru,
som hade arbetat mera, afvundades Pelko
hålfven af florden, hvarfore han projecte-
rade Pelko, att den som följunde da-
gen, med ett underligere äjor körde till
predje landet, skulle ha hela florden,
Piru kom förandes med en hore,

men Pelks med sin Hustru underligt i
språk. Piru tillerkände Pelks vädet.
En gång hade de fångat mycket Ekorrar,
och skulle hela fångsten tillfalla den, som
kunde framkalla det den andra snuff fukt-
tade för. De loko fruktade Gud, men Piru en
frälsande Orm. Pelks Rattas en Orm i Ekor-
högen, och Piru äderas alla Ekorrar at Pelks.
(Stals fruktade snuff för Ormen löff.)

Pelks och Piru högs vad, hvilken ska orka
de katta Pirus Guldhammare i ruf-
ten. Piru Rattade den ja högt, att den knapt
synes i katten. Pelks tar hammaren i hand,
den var ja tung, att den knapt förmåtte
fränja den. Men när Pelks emellanåt
fränjde Guldhammarens ja hand, så
emellanåt gättes den på marken, ja
blef Piru otalig, och ber honom sejuda
sig. Men Pelks svarar. jag väntar på
molnet, som kommer der; och tänker katta
hammare på molnet. Piru, af fruktan
att mista sin hammare, betalar
vädet. (Pelks slapp således, att katta
hammare. Därför jagor är de k
Stals och a Peobis, som katta Robillen.
del. 4. S. 10). Ett ord var, huren som kun-
de ropa högre. Piru ropade, ja att
bergen gåfvo Echo, men Pelks tänker
göra band af stora granquistas om sitt
hufvud, för att ropa ja högt, att bergen
rörna. Då affod Piru vade k, på det hem
Hustru och barn rike måtte fögå i
de rennade bergen.
Pelks och Piru skulle bira en stor,
gran. Piru gick förut med smalle an-
dan, men skulle ikke ja ja efter sig.

Pelko fätte sig på rotandau. Piru bröttes
de och betalade wadek. (7 dagarnes berättelse
for oss Stals berättas denna händelse sålun-
da. Stals och Apeovis hade fiffat tillfams-
man och fått mycket fiske. När de kommit
land, tog Stals och böjde ner en stor Gran, och
bad Apeovis hålla i toppen, medan Stals högg
af granen vid roten. Men Granen böjde sig
öpp igen och kastade Apeovis, som höll i top-
pen, långt bort i flogen. Då blef Stals för-
bluffad, och frågade Apeovis: hwart tog du
vägen? Jag blef ju förvågad på dig förade
Apeovis, att jag hoppade bort i flogen, för
att icke förkraspa dig i mitt näseri. Nu
hängdes fiskefättingen på granen och Pelko
vid fätte sig på actas änden, samt dref på
Stals, att gå förk. Stals Gubben fläkare
gick ju för, att han spöttade blod, och ände
stjötte Apeovis att det gick allt för jakta.
(Berättelsen från Kulia dagymark. 1857.)

En gång fann Pelko och Piru i Kapp på
Kilpedapa myra i Sadankylä. Hopplozmin-
gar skulle ske fram och åter öfver den blöta
myran, som var en mil lång. Pelkos lik sin
hustru taga på sig hans och händes, och ställo
klime i andra ändan af myran, men hjäl-
ställo han sig i ena ändan. Piru komnade
genast Pelko, men Pelkos hustru rograde
Piru Piru Nam: jag är här först. Nu kyn-
dade Piru till blates, för att vinna wadek på
återfär den; men Piru mötte till sin stora
förundran Pelkos öfver den, som rograde at
den en kommande Piru: Jag är här först,
wadek bestod af ju mycket hjälfrer pengar, för
den vinande orskade bara.

Ett annat vad. beströf deruti, att man skulle
fina hufvuden i ett träd; för att citrona, hvil
Kundera orkade flåta sitt hufvud djupare
i trädet. Delle hade emellertid sagt ik
ett få forsk, hål i trädet, att hans hufvud
jämms med kronen ryndes dit; han efter
han öfvertäcktet hålet med bark. Piru
flor sitt hufvud i trädet, men för undsk
en liten gropp, kvargra. Delle skjuttes
sitt hufvud i trädet unda till kronen
och vinnes äfven detta vad. (Del. 4. S. 40).

Desse händelser berättas som verkliges
påskade af Bönderne i Sodankylä
med det tillägg, att sedan Piru mistat
all sin egendom, öfvergaf han orten
omedan han ikke kunde vörda Delle
och, har all sedan ikke vandrat i fjällig
matto uti dessa delar! Allt allig
Fellman, af. Monne ikke Piru har
varit en Birkekarl? Piru anses nu som
en förkortad form af "Derkele", om
vilken, ännu från Birkekarl, jag är nästan
öfvertygad. seff.

No 21. Om Quotta, eller Pyttten - som ställ-
man hört följande: "Enerebærne upbida
som hanc under Maynad af ett nyttan.
(Monne det vara "Pyttte" som Skeffelt afri-
tat under form af ett nyttan, äccom han
har hört, att smittsamma sjukdomer kallas
"Fjerre", vilkeck möjligen kan vara det
jamma som "Pyttte" jämfu del. 9. S. 26.).
Utsjöki bærne säga, att Pyttten var skap-
nad af en Hermelin, men i en del af den
konsta finniska förefälles Quotta

Join. 2de vandrande doctor, hvilken, då de
kommo i ett rum, och göra endock en promise
nad, dödas alla, som äro i rummet, men
dånja de en stund, dörs ingan. I fjumvet
ville Ruotta förgöra allt som var grann
En gång undertätades enen i Ebene af
en Ropman, att Ruotta var i anta
guede. Svartföre man teläde en rein
mjukhet grann, med många dyrbar
heter och Nüremberges gods. Ruotta
flöt på honom och förkom. Om Ruotta
flöt mig på ett theatus dag hos fjelf.
Ruotta höll sig förborgad i Steppr eller
Ropmans gods, till dess han kom till
beständ ord. En gång dränktes Ruot
ta jämte Ropman godset i utsjöki
Söken. Till fimmårtären kom fästyt
med Hampan. Han hade fäkt sig för
fäthligt på lur, i någon Rungstelyft,
hvorifrån han aforkaprandet flegans
bord på något närstående fästyt, men
gjorde ingen flada förs, än han kom
i land. Fellman. I dagryppa tradities
ner finnes icke någon bestämde Grock
för Diger döden, kvaden blev fjernes
ofälskt, kunnvita denna Räst gjord
herjningas ibland Ropman. d. 17.

N° 22. Minns ordet Säivo hos Fellman,
antebemat följande: "Säivos bild flöt genom
menligen på något vackert näs, eller i en
lund vid Träppet, men och någon uppåt
landet. Säivo gjorde fisken fet och väl
smaklig, samt gaf deraf efter godtycke.

Han betjentes af Saiwo-nieida Saiwoos datter,
(en Sjönympa). Kallas de ej i Åre, wille jag icke
fiska eller togs bort ifrån warjat kelt,
nära stranden, då man reser jag den. At
Saiwo offerades äfwen en pilfnes pjese, eller
en droppre quickpilfnes, som nedkastades
i wattenet. Men Han tillbads också berg,
flor, stubbe, fisk. m. m. Såsom Saiwa waarne,
ett heligt berg; Saiwa kedke, en helig
sten; Saiwa gauru, en helig fjö; Saiwa
Muorra, ett heligt träd; Saiwa gruelle
en helig fisk, hvilka alla kunde inwi-
gas med fång och försjelf, samt fiska
några erhålla fina tillbörliga offer. Af
Saiwa gruelle, betjente jag deputationen
Oroukararne, att gå till de dödas
rike, för ^{att} derifrån återhämta de friska
fiskas själar. (Huru närmis förhöll jag i
vidan förklarad i 1. Delen af denna mytologi.
Lest). Man fiske ej owoa Saiwo med nå-
digt buller; Under lungna Sommar aft-
nar wägade ingen hugga vid träffat;
stubbas och bidedfällas skulle famlar
till bränfle; ej understos man jag att tala
högt, ännu mindre ropas, ty af all så-
dant hördes han. Ej war det tillåtet
att kaga watten ifrån träffat omödel-
bart med Gryta eller kittel, utan wattenet
skulle åfåsfaseta i Kärlet med Skopan,
wille man öka sina bragder mer, än
tillbörligt war, straffades man ja, att
ingen fisk fiske!
"Flere och färre af fadene fördamen
Äro ännu gängse i den nedre Lygje-
marken. En Boarde i

Sådantkyla vid namn Peter Korvainen
berättade år 1829, att då han i ungdomen
äroen var på fiffe vid ett jädant träff,
der Sairo godtyckligen gaf fiffe; och han
af en gammal man råddes att offera
åt Sairo, ja följde han ike den aldrig,
råd, utan begynte att väsnas of prara,
för att derigenom försviwa den önde
ifran Träffet. Men thy vör, när natten
inföll, kastades han ett godt stycke ifran
sitt sofställe och vaknade. Han gjorde
äter sin exsecration med ordan: Gån nå-
dan; jag är husbonde här, här vill jag
bo; ni fleolan hädan. Han fornicade
äter, men efter en liten stund kastade,
han än längre. — Han förbannas och
lägges sig, samt kastas än 7dje gången,
då han på det utfötstappte vis bannas
vålnaderna, samt förbannas, att de ej haf-
va den bästa Karl, att göra med, som-
nas än ytterligare och vålnas, samt
jänte sin Kamrak den aldrig man-
nen, hvilket vurnat och nåst honom, att
ära Sairo, här han ut båk ro på trä-
ffet, der de vrande tala finsmellan.
Vi fleola ro farsta, ej tala högh, att
ikke denne mannen måtte. Höra
of; ty han är ike god, att göra med.
Karlén förfäbrade, att han hvarken
förs eller jeduore tillbedt Sairo, of
alldrig sedan den gången blifvit

af honom oroad, utom att han någon gång visst sig i drömmen och talat med honom befridligt. Men han tyktes kysa den fullkomliga ofruktiga jernbitt han med Sains Rångrök den fjärde Kampen, då han föddrefruen i från träppet, hvoreft ing en ifrån den stunden förmerket blef tillhåll. Tellman!

N° 23. Under ordet "Seita" hos Mr Tellman, anmärkt följande. "Trädseidor, hvar af man nu mera höjft jällan är i tillfälle att få se någon, jager det gamle folket hafva befrid af ett ifrån höjden af hvar get träd, eller äne jädane, nära till hvar andra, väl afgränsade, dels med och dels utan något slags anjutesform i toppen. Den länsta af dem jag i mina barnaår såg, var af en karls längd. Den fördes med till offer, befridande af Ren- Får- eller Fagel- kött, hvar get i bitar, och gatt i drag, för att ställes på toppen af stubben. Därefter fick man ej, försän offer tre dagar besöka stället, då afguderne trunnit förtöra allt kött med hen. Ville man offer af henne en hel ren, skulle det vara en hora, men af får en Gump. En jädan (bild) nedtogs och Urbrändes år 1825, En af en half mil afren om Kemi Mader.

- kyrka nära Tairval kaffi. Dessa äro de i Co te
chefen omtalte stubbar. I mina barna år,
då jag år 1802 vid ju år äls, nästan dagli-
gen besökte nuotola laspata i Rovaniemi
jorden funnos der titet stycke ifrån lägrat
2^{ne} sadane, en juuk vid spranden, och den an-
dra, ungefär 20 funnos in på en tjurk flög.
En af bond Poikarne talte med mig om dem,
somt under första tyffrets löfte visste mig
bägga två. Jag påminner mig, att de voro stubbar
af 5 a 6 tum, diameters och 6 a 7 quarterslängi
med människo arfite, och den andra hade
en fina (Tobaks pipa) af en tumo storlek, och
par tum långt skaft, utan att i den var
något hål. Huruvida de fingo några offer, det
visste jag icke underjoka, samt har icke heller
färdigera fått någon kunskap derom. Fellm.
ob. Jag är nästan sädd, att Mr Fellman här sam-
manbludar lämningar af dopp och finna vid-
skapelso. Vid kemi maderiska hafva ju
inga doppar funnits på minst 2000 år.
Mr Fellman har förut under ordet maderiska
cenderrättat af, att dopparne offerade på keone
"En villrenshona eller en Gumpse bada med fulla
horn." Nu fås här det Garmma om Seita.
Manne ike denof följa, att det i folkets före-
ställning var ett icke mytologiskt föremål, som
skulle hafva detta offer, antingen maderiska
ka eller Seita. Om maderiska fås här,
att sportigaw "Hennes offer attena bestod af 3 på-
ta stenor på jänin snark." (Sälling. N° 16). Man
att hon äron tillbads "uti en någorlunda hög
stubbe eller 2^{ne} sadane invid kragandra". Nu
fås det samma om Seita, at hvilken mak
utfattes i ett trä, liksom at maderiska i stubb-
form. Mig tyckes, att då dopparne icke gerna

förblandade den sene Afgudens offer, med den
andras, Maderakaka ika kunde tillbedjas uti
stenar och uti stubbar, hvaran stubbarne jämte
de makroror som fattes på dem, tyckas i folkets
föreställning, hafva varit equade till ett annat
föremål. Då nu stubbarne, ständs på och
(icke upp och röranta som Lappernes) egentli-
gen tillhörd finnorne, så måtte de stubbar,
som Hr Fellman sett vid Kemi och Rovaniemi,
hafva varit lämningar af Finnornes forna
Gudomligheter. Och då samma slags stubbar och
samma slags offer äfven nämnes under Mader-
akaka, så tyckes äfven dessa vara af finsk re-
spring, Om ämnet Lapparne i Kemi Lappmarsk
ville hafva lunt dem af finnorne, och hänfösk
dem till Maderakaka. Men Maderakaka
Under form af 3 plata stens, må vi genom
tillegna Maderakaka Lapparne, allentom
Finnorne ika hafva haft några sten Gudor.
För Hr Fellman, som ike skall de förskilta
Nationernes, Mytologi, kan denna Distinction
vara utan värde; men för mig, som måtte skilja
dem af, måtte det vara nödvändigt att smilja
på, hvad som ursprungligen är ägyptiskt, och hvad
som kan vara liniskt. Uti N:o 82 af Finland's Allmänna Tidning
för 1840 har Hr Maj. Casper befunnit Ga-
randers Uppgift, att Finnorne verkligen haft
sina och "dyrskat Trær och stubbar, terras
partoja", "Tajion puu" ett träd, som ej
för afnyttas, "Tajion-kanto" en stubbe
derifrån nya språk utskjuta!! Casper som fått
denne Uppgift från Paresen, nämmer samfördighets-
ten deraf på några Runor, samt på... Räf-
bulla af Gregorius den IX. Om äfven Hr Fellman
hade den Fellmans med sene ägare satta stubbar

i Korni och Rovaniemi få läggas här till,
ja i jag nästan värd, att Herr Gattlund, för be-
quäma sig, att taga skadan i vacker hand, och
tillfå att finnas. affande på sin Gudsdyrkelse
icke stätt ja förligt högt öfver Lepparne, som
man vänligen vill låta påffina.

Herr Feltman Skrotens har för mind af stället,
som bira namn af Seita, och hvoreff Seita Steners
änne spola finnes kvar, men vid de ställen, som
förmodligen efter Herr Erik Graues lagift i Kong.
vetenskap Academiens stämplingar, spola finnas
i Enontekiö vid Sepelavengis Seitaruopio,
och Seita lompola, har jag icke hört Lepparne
eller Finarne omtala, att Steners skulle ännu
vara fylliga. Om Sommeren 1844 färes sig
Perono Hanssonen Ragner i Astadius i Juk-
kasjärvi hafva sett en sten Seita vid nedre
ändan af Torne Träffe frast ofvanför Tarroka
fors, jämte kornhögar ibland hvilka några
horn stycktes vara fästa. Men om jag skulle
upräkna alla ställen i många Lepparsken,
hvoreff i forntiden Leppars Gudsbilder stätt,
skulle sådant uttogs mera tid och rum, än hela
denne afhandling. Sådane orter, man kan
väl hafva något värde uti enffälta topogra-
fiska afhandlingar, men bira icke onödighet
fylla rummet uti en afhandling, som endoff
offor den allmänna Folkbrö.

No 24. Skakkalag, pl. Skakkalagake,
hade likhet af människor, men voro små, för
barn, och lågo i jorden, några quarters rundes
ytan, som likt, men voro lefvande. Deras
magar voro fulla af silfvers, merändels
penningar, och de hittades derigenom,
att marken ofvarjå dem, ej ut gång
midt i vintern frös, samt att snön likade

eller smälte ägg på jädane ställen. Menningar
som uppräfsde dem frams i deras magar
föra rikedomar. Andra säga, att de bodde
i Elfræs, och fångades med fjöflor fette på
stranden, dem de togs tag på sig, och flugos
dermed ej undan. Fellman. obf. läs vad
samma föremål, som den anonyma rek-
lan shikskalaggar. (Del. 1. S.) men icke rek-
lar Fellman har skrivit uttröna grunden
till denna folketro. Menne något gammalt
bruk i förutiden, att göma penningar i katt
spinn, hvoraf Svenfka ordspråket "Penning
katt" kan hafva gifvit ledning dertill?
att frön smälter på vissa ställen om vintern
ger tillkänna källdrag. d. d. f.

No 24. Herr Fellman anmärker, att "Tjätse
Olmai" (Vattumannen Del. 1. S.) tillbads
egentligen midfornas natten vid forsen,
på hvilkas stränder man fette sig i of-
fekt, att få veta något, som man önskade.
Men man fick ej tala, utan blott tänka
på den sak man önskade; ej heller fick
man fröra, den var vattnet talande
rösten. Forsk frågade rösten: hvad vill
du veta? Man tänkte då på något, som
man önskade, Penningar, villrens, fisk
bäfsor. m. m. och under det man tänkte
på, hvart och ett, befsraf Tjätse Olmai
fattet hvar jädant kunde skedd.

Surelligen vifte Tjätse Olmai sig i men-
riks Magmad och förfaren. Hans för-
nämsta Hofmätare, genom hvilkan
han kunde skada, var Nekke. (näktan)
att Tjätse Olmai afskades, som at Tjät-
se-Halbo / Sjö Rå) en silverspenning.
Fellman

N° 26. Enligt kind. et östling, skall Skandinavi-
narien af Lapparne / förmodligen i Jödra
Lappmarken kallas: "Skadefi Svullo".
De hafva äfven hört en Lapp's fabel
om en Örn, hvilken tog en liten sparf,
vid namn Skadfe jia, med hvilken
örnen fringade sig öfver i högsta återn:
der skall den lilla sparfaren hafva sjungit
ådt! hvilken hög flygt, som denna örnen
gör. Skandiens ö för ut, som en liten pä-
le! Kindahl et östl. Lexikon. anmärkt af
Fellman. obf. "Skadfe jia" är Parus
hibeticus. Drell. Den minsta fogel i Lappm.

N° 27. Under ordet "Smjerrakatts" (Smörkatt
Bjären) har Hr Fellman anmärkt följande.
"Den tillverkas af träor och födes under vag-
gande, jämte läfande: Sjadda, sjadda Smier-
katts." (föds, föds Bjära.) Deja ord repeteras
länge och annat makes. Somliga tillägga:
"Gag gifves dig Stygga Bjära. Min själ og
kropp." - I norra Finmarken kallas
Bjären för: "Frallekatten". Den tillverkas
af en jinne, om fring hvilken linas
gorn, att hon får form af en liten fogel,
och vandrar outhanda; men hos en del lik-
nar hon en svart rätta eller katts. I en
del till Finmarken gränfände fortäras
är hon dels fogel dels katts. Hos de
nya Nybyggare kallas hon stundom "Vudren
Eukko" stundom: "Pirun Emäntä". I Södra
kylä fik hon ej lif, förgår ifrån några till-
fingret drogs blod på henne. Skjäl flog

en fadern, medan hon skal injölke ifrån
grannens byttor och hon dog de's vardinna
eller födesffari jamna ögonblick." Fallm.
det öfriga, som förr berättats af (i Del. 1. S.).
N:o 28. Under ordet "Stals" har Mr. Fallm. af
Finlands Lappmarken inhämtat en hel
berättelse, hvors följande är det huvudsak-
saktliga. "Stals var ett i Stogarne vandrande
Froal, och afbildas som en Karl med kraf-
tan, vanligen af röd kläde, under ha-
ren häftad med ett silversprämnere, och
omgjordad med silversbälte, hvorpå hän-
ger en knuf med silverskraft på vänstra
sidan. (här tyckes en Birk Karl vara afmalad
i sin röda dräkt. d. 5.). Han bär i sin
vänstra hand en gring med silverspen-
gar, och Staf i den högra. En hund af
följer honom, och vaktar broget, att ej
någon öfrerfaller honom, då han fofus.
Om hans Opprinnelse hafva Lapparne olika
meningar, af hvilka följande äro de mest
antagna. Gms att Stals tillkommit vid
verldens skapelse, och att Utspitthe
(rectius "Atjits") varit hans hustru. 2do
att en människa, som afledes sitt öf-
pelseförbund blis Stals; och detta afled-
ande skedd genom en rytte Ceremoni
(som bestod deruti) att under speulle trätta
sitt injölte och hufvend, lofra sig allden
Orde, samt affaga sig dopet och
Korset. Då tillkom det en fadern, att
begifra sig till Ödemarken, och derifrån
tillfoga människosfläktet ordet."

"Till denna saduore mening kunna de i
grannskapet boende "Rostolnickken"
och "Starobrädfer" (somme ett flags Ry-
ppa separatieter?) hvilka ej mycket del-
taga i ordentliga samfund, utan bebo vilda
trakter, och derfrån ^{trötta kompar} kvargåranda out, samt
förvinna, gifvit anledning, ja mycket me-
ra, som Stalos äro aftast. Alldeles lika
människos, det är dapper, emedan egentli-
gar blott de efter språkbruket, ja den-
na benämning, men äga förmåga, att göra
sig mycket stora, som de i allmänhet
äro större än vanliga människor?"

"Förjade Stalos att anfäktat en människa
gick kampen på lif och död. Detta gjorde
han dels för att tillvälla sig den egendom,
som han ämnade mörda, dels uti lejd, då
han efter vunnit segor, afflar anfiktet
på den mördade, och för snappan deraf
till sin hufvudman, för att bevisa, att
han veraktligt updraget. Stalos fickes
hit (till sinna Lappmarken) ifrån Iman-
dra Lappmark nära Kandalax (för mig
obekanta ställen i Ryppa Lappmarken. Lapp.)
emedan der finnes Trollkarlar, som äga
förmåga, att upbitja dem. Man tor
före ej göra förslampa Ryppa Lapp-
marken de träffa sin referst till Troll-
karlarna der."

"När Stalos anföll en människa, projektade
han för att brottas eller lyfta Stalos.
människan kunde ej undvika ut-
maningen; eljest förföljdes. han af.

honon betydligt, och mördades offentligen genom
förfä. I striden var den yngre, som fick
den andra under sig, samt ägde rätt, att
mörda den underliggande; detta verkställes
med Stalos själviskhet och krig, ty in-
gen annan krig beh på honom. Men
den, som öfvervunnit en Stalo, får aldrig
fri, för om han kämpat med tre. Men
de alle öfvervundne, få var man all-
tid fredad, för efterligare anfall af Stalo, och
hade förfä sig omätliga skatter.

"Ånne år 1821, under jubelhelgen, anfölls
Krono häusman Högmanus 2de Söner i Uts-
joki af Stalo; under fadrens marknad öre-
fa till Enore. Den ena af dessa godfar hette
Dawid, 15 år gammal, samt den andra Johan
13½ år gammal. Fadren hade förrättat
en utmätning på Ryfka gränser, och
det skulle hämnas. Man hade lejt Stalo
att förfölja Högman, men Stalo vägrade
sig inte i kop med honom, utan anföll honom
föret. Stalos ögon och händer voro hårda
som sten. Stalo tillfades af poikarne samt
af inhyses mannen Anders Einarson,
men det verkade intet. Slutligen
begynte Alla att förbanna våldshen
hvar efter hvar för sin. (Det är bra be-
synnerligt, att den Fellman inte närmre
utförskick af Högman, Söner, hvad det kunde
vara för tyg. löst.)

"En ung och stor Stalo Dotter, som angick
till en yngling i Sodankylä, en utmanes
honon. Stalo erbjöd all sin egendom

at ynglingen dereft han forade, men i motfatt
fall forvade som ynglingen gaudon; och Kampa,
skulle gälla på lif och dö. men förff. bejorde
likväl Stalos dotter, att blifva älskad af
denne yngling. De lägga sig, men i det sam-
ma dror mannen knifven ur Stalos dotter
öfvida, och riffer dermed opp buken på
henne, samt tillenar sig hennes medhafda
kapital. - Stalo kunde äfven fljutas
ihjäl, men endast med kulor af koppars-
der. - 14 Bugga fjorden hade en Stalogif-
tat sig med en kopprika; han liknade
mycket dappor i jitt lefnadsfatt. Han
frage (en dag), kom en gang till denne Stalo
för att bejoka honom i hans grotta; hvori
likväl dappren utom dystem tillhjelp ike
kunna fljpa med öfret. Stalo kom
smakligt underfund med yaken, att hans
hustru varit dappren behjelp till att
fly, hvar före äfven hon ihjälte fly.
Stalo kom då för att joka rätt på
henne, men blef oppbränd af hennes
Bröder som med tillhjelp af andra dappor;
"dapprene i förmåden veta äfven om
tala grofflåken efter Stalo i Bergs stene-
vor (ättestapor.) och under stora stenas, och
de ben, som hittats på fadane grofflå-
ken, seola vara inom dubbel fö-
långe, som dapprens bair. Hov Fell-
man anmärker likväl, att Stallos för-
mente grafvar ingenting annat är,

en Kummelhögar efter farne eller annas
döde hjertan, hvilkas storlek af begravne
lippon annat afredrifnes. Under en Sal-
fjärns fjället belägen Bautaften skall
en Stalo vid ^{Sten} Heiko Stephansson
vara begravnen. Stenen jäges vara nå-
stan lika stor som vid Märten, och kan
delvis plats. Denna sten är upreft af
väl kuggen af vanlig sand- eller grå-
sten, fläsnende, som en pelare, som alnar
ofrån jorden med talf ringfätrninges
omkring stenen. Vid sidan af denna
sten på Märtenäs?) jäges en Stalo
vara begravnen, som varit både stor
och måttig. Afren vid Druerinjarga
litet in af fjärdan ifrån Neosby eller
U Njarga Ryska, jäges en måttig Sta-
lo vara begravnen; lika så vid Sales-
njarga på östra sidan af Varangerfjorden
under en sten, som är så stor, som ett
hus; En Stalo jäges vara begravnen
vid Salt-järn (eller mune Salt-jerov?
Loff.) mellan Vadsö och Ekerö, afren
som vid Vadsö och på flere ställen
i Varangerfjorden!! Fellens.

man finner af denna berättelse, att Stalo var
stundom en Birkarl i sin röda dräkt, stundom
ett ofvernaturligt väsende, men blis påfl-
tet ingen ting annat än en vanlig röfjare,
en viking, hvilkens kvar lemnade ben,
under Kummelhögar och Bautaftenas,
samt i ättelstugor, äro slubbedt så stora

Jom den hoptensmyrorna daggens. Uti
Droffen Prodes förut nämde. statistiska arbete
öfver Finmarksen, nämnas välinga fornlem-
ningar af dessa Vikiingar; men det hindras inte
att de vid närmare vunderföskningar kunna
finnas på flere ställen; och där hafva vi ja
ledes Lapparnes berättelser om Stals beträf-
tade; Stals var en Stags röfvere, hvars om-
liga kroppes storlek i jämförelse med
Lappens, gjorde honom till ett Troll, som
den allt i konande Sagan gjorde till meuni-
skoätore. Läst.

No 29. vid Särkijärvi, ett Träsk: Kittilä,
har en Seita blifvit dyrkad ännu: 18de
Århundradet. En bonde Pehr Korvainen, hade
för Hr Fellman berättat, hurledes Hans
Farbror, då han dragit net i nätter i rad, med
ingen fiske fått: detta träsk, i förbittringens
häröfres, bestutad att bränna opp Träskets
Seita. Han berättar sig i denna affigh till
spogon, för att föka tjärved, men möter
dervid en onemiskövalnad, som frågas
hvert han tänker taga vägen. Jag går ju-
rade fiskaren, för att föka tjärved, hur-
med jag tänker bränna opp Träskets
Seita. Vålnaden affycker då Bonden
från denna förefatt, och lofnar, att han
 skall få fiske, sådan efter. Bonden låter
då Seitan stå, och fiska öfver fiske i
träsket, utan att öppna af Seita. Hr Fell-
man anmärker vidare: "att den häre lade
många hinder i vägen, när någon ville
bränna opp en Seita. men om man skall
få sig i torra och kädiga furukro-
nor, ja måtte Seitan gå opp i lagor.
Selenb.

annmärken. Man finner af flere omständigheter,
att finnene, sedan de undanträngts de svenska
tillryggat sig de fördrifvnes Gudar. Däraf följer
dets icke, att alla Finnarnes Gudomligheter,
 varit ursprungligen Lappiska; Går fram icke
 tydligt, "Det ärat" Pestikännat, Förus
 Kännat, må räknas i blund af Lappar-
 ne ärfva; men om det sei vore, hvilket
 dock lär blifva snart ett bevis; så ländes
 det icke Finnarne till mysken / veder, att
 de dyrkat Lapparnes Gudar. d. 8.

N° 30. Under Ordet "Sajtsje" - kedke,
 har Hr Fellman ytterligare annmärket flere
 så kallade "Stalo kedke" (Stalos stenar)
 och "Stalo-käudete" (Stalos grafver), tvoreff
 stundom träffas Skeletter af Stalo. Stenen
 vid Martens nos, är 5 alnar hög, $\frac{1}{2}$ aln
 bred, $\frac{1}{4}$ aln tyck, kallas af Norrmän Baute-
 sten; En Bautesten vid Stogeröns norra
 ända, af 3 alnar längd, och huggen som
 den förra, men liggande horisontelt
 på marken; En dylikt visad icke långt
 från Patsjokes utlopp till ishafvet,
 under hvilken man tror Konung "Svart
 Vasser" vora begrafven. Af dessa och
 några andra vid Finnebeken, künftes
 belagna Bautestenar, förmoda Norr-
 män; att Gothiska folkstammes fordon,
 bott i orten; ty man erkännes sj, att
 Lappar eller andra finska Stammes
 haft dylika minnesvärdar." Fellman.
 s. 8. I anledning af de Stenfästningas
 hvilka Hr Fellman, Casper m. fl. ber-
 märket: Finland, och hvilka af

Nuvarande finnes kallad "Lapis rauniot"
(Lappråfseu) tilläts jag mig att göra samman
anmärkning, som magistres Captren, att de örs
minnesmärken efter Göthiska folkstammans,
och icke, såsom finska Allmoget förmodas, efter
Lappor, hvilkas minnesmärken i Finland
äro de så kallade "Lapis raundati" (Lappgrof
vor) det vill säga Jädane Grofes, som äfven
finnas i Lappmärken, och äro kensningar
efter Lappernes forna Guds Gammes. Flere
Fellman har, uti ett manusciph, som jag fått lä-
na, antecknat några af honom upptäckta runor
sökningas vid de Lappråfseu, som finnes
vid "Narenula Hemman" midt emellan
Lillkörü och Storkyrö Kyrkor. Dessa råfseu
eller Stenfättnings bestå af två hvarandra i en
linjel lyftplade kallat stener, hvarje sten af
Cirka ett häft lufs; och midt i denna Stenhög
finnes en så kallad Kjersten, som är flakad
horizontelt liggande på jorden af flere häft
lufs tyngd. Under en sådan fanns Hr. Fellman
vid d. påld gräfning en "Krasnål af Brons
samt fyra spanne med i sittande öga och
hornet." En del af dessa Stenfättnings äro
20, till 24 alnar i diameter. (hvilket nog
bevisar, att dessa "Lapis-rauniot" icke
äro minnesmärken efter Lappor.) Ett ett
färskelt Promemoria annäskes Hr. Fellman,
att sådana Stenfättnings börja 2 mil från
Köfs bandet, och Uphöra på 4de mils afstånd
från ~~Narenula~~^{Narenula}. Dernafl vidtagna andra godfyni-
till ex. fint slipade Stenverkstyg af Gaspis
och andra finare stensarter, hvilka icke fin-

nesi orten. Vid 8 a 9 mils afstand från hafvet
uppträffas spröfliga, ofliprade rundt hackade
stenklubbor af ortens vanliga Granit.
märken efter daggarnes forna Eldstades
"Lapin verit" finnas äfven på flere ställen
i Finland. de hvilat nämner Fellman, tatt de
daggas, som fordom berättas hafva bott i fi-
land, vros komad finnas! Caspers dremel
har funnit minnesmärken efter veritab-
la daggas äfven allt i Finland, i orten
namn i dagggrafsarna, samt i Finns-
nes traditioner, enligt hvilka daggas-
ne blifvit utrotade af Finnsnesviti
de jakallade "Varastus" eller "Dettis Dodet"
(Länkrig), hvorom många jagor ännu fin-
nas. Många familjes. sägas vara af
daggst utprung. äfven förde Caspers
(i Karelen) berättas om en daggst
kung, som herrst i trakten af Kem.
Ruinererna af hans borg skulle ännu
vara synliga. (Kunde detta syfta på
Bjarnerna? Caspers anmärkning).
obf. Ibänd daggas och finnas, är, som hvar man
vet, både till namn och begrepp, ordet Ro-
nung, länadt. En daggst kung kunde
jäledes ike existera; men måhända var det
en Birkearl, som velat agera dagg-
kung. Man vet ännu ike, i hvad
hvilken Nation Birkearlerna här-
stamma. Men att sluta af det föj-
hatliga namnet (Birkearl, Berkeel)
måtte de ike varit hvorken finnas
eller daggas; och då sådana sten-
fätningar och jordfynd, som äfven

nåmdes, häntytts på helt annat folk, än Fin-
nar och Lappar, ja kan man väl göra den
spjutfatto, att i Finland bodt ar Folkstam
af annan Race än Finnes och Lappar, hvil-
ken, i anseende till sin försre Kroppsbyggnad,
och fiendliga finnes stämning, kan hafva
gifvit Lapparne anledning till berättelser.
na om Stalo, hvilket nemur gånge nä-
turligt tillämpades på de Norriska Vikingar
som tillfälligtvis hade nedfått sig i Nordlan-
den och Finmarken. Finnes vilda dunkla-
re jägare om "Gatueri" och Gatulin kan
ja, (jättefolket) jämföras med deras "Lappin
Arvuniot häntytts derpå, att de icke ja röga
trände det folk, som tyfveff dessa Stenfjät-
ningar, emedan de anjafs dem jafsom dep-
rarnes Stenväsen, efter som Lapparne ha
de bebott Finland näst före Finnes
infrängande i landet. Men Hr Fellman
vill, anja dessa Stenfjätningas vara minnes
märken efter jättefolket, äfven som
Casson anjer dem vara af Gothiffet ut-
sprung. Lapparnes "Pergalaki" Finnes
nes "Perkele" och "Hienväki" (Det
Djävuliska folket), kan efter mine
tanke gånge väl jafsa på Birkarler-
ne, hvilka jafsom handlande lemmar
efter sig minnesmärken af egenryt-
ta, list, bedrägeri - Och minne icke bli-
nade Stenar af Gaspis äfven tillhörd
dem? och minne icke Jumala bilden i
Biamaland fått sina 12 Himmrande
ädelstenar i sin Prona genom Birkar-
larne? Det var en tid jages Fellman,

då Jardiens ~~hatten~~ Dyrbarheter ifrån Hvita
kapret förömmade till Battenkapret äfven
Kemi dagnarstake och efter Kemi Elf. Hvilt-
Ren transporterade väl dessa dyrbarheter,
Utan tvifvel Birkarlarna, hvilka redan vid,
jett förfäta Unträdande i Historien voro myg-
tize Handlande; och Historien afmålas den
federmera jagare dagnarstake Tyranner. Till
och med Skals är i Kemi dagnarstake Klädt
Jom en Birkeol, med sin båda Kläden, men-
tel och ett silfverbätte om lifret. Annu är,
en kjortel af rött kläde den dyrbaraste högtids
dräkt, jom en dagg Kan hafva. När de underjor-
diska Jungfruorna visa sig för de dödliga
äro de klädda i rött kläde. Denna dyrbara
högtids Skrud, hafva dagnarstake utan tvifvel
fött af Birkarlarna. Kapparne hafva hvilka
äro beunnat tillvärka något slags tyg, kladde
af lffe eller diene. Sjelfva nammnen på jagare
plagg äro kända. Skruda, ruuda, kläde af
Svenska Skrud; i Norra dagnarstaken
Ladde, kläde: Kapte, Kaftan. o. p. v. Trol-
igen äro äfven dagnarstake silfver Pragar
och silfverbätten efter Birkarlarnes
mönster. Korteligen: Birkarlarna hafva spe-
lat en vigtig rol i dagnarstake historia, och
Antingen örödet Bir Karl, Kommer af
gammelsvenska örödet "Birka" (Borg) eller
af något annat, ja anse jag troligast, att
dagnarstake fört och Finnarne jom fått
dessa "Perskel" juft af Birkarlarna, och
ty någon argare varelse än en Birkeol
kände troligen ikke. det.
No 31. Afven i Utojoki, skall enligt jagarna
en Pyrtka blifvit önnbränjante för familjen
gen och Presten, vid Abraas. Hellen.

№ 32. Ferruslähti i Rami träffe, hvar
eft fördom spast varit en stor Lappby, hvil-
ken under Rirkarolnes tid, för en Lappor-
ne gäfro sig under deras valde, skall blifvit
ruinerad. Dagen förmåles, att Blodbadet va-
rit ja stort, att trån af takedes storle-
ginnat i blod." Faldm.

№ 33. Tille kallades något visst djur, som
till ex. Varg, Björn, Koop, eller något annat,
hvaraf Lapparne berättas ha föra kunnat
betjone sig genom Svartkonst, och någon hemlig
bekantskap med samma djur, att göra andra
människor spada, eller ock hjälpa sig själva
och Andra". Lindahl et skoll. Lexic. utmärkt
af Fellman. Förordande desiccografer anför-
ra äfven några Demjel, hvilka äro Uplyfan-
de. "No Tille lä tat Lädde". Denne fagel
är min Tille. "Svalab Tillen taktes
rajab". Jag spikas hvitträfen ja som
Tille. Vi finna här Glansen till Jafans föret
(Del. 3. S. 23) anförda "Dille" eller "Tirri".
Tille är hemligen den spennad eller
hamn af djur, Fagel eller fiske, som Troll
karlen måste antaga, vid en resa till un-
der Jorden, eller då han ville spada någon,
antingen han nu själv eller hans ande
antog denna spennad, eller han genom
sin Trollkonst spikade en infernalisk an-
de i en gifven djurs gestalt, att utträtta
till ärendet; häraf förklarar flera nor-
ska talesätt i Lappiska mytologiern,
som till ex. Saivo Lädde, af hvilka fle-
ra Demjel uppräkas af Yesen. (Del. 1. S.)
men Tille Fennice Tilla har nu fått
betydelse af tillstånd, tillfälle. Till ex.

"i lä more taggar till" jag har inte ett
färdant tillfälle. Jag är inte i det tillstånd.

N°. 34. Under ordet Tonta har Mr. Fellman följande. "Emellan Stals och Tonta göra lapparne den skillnad, att Stals har 2 ögon, som människan men Tonta är enög. Tonta bebör något fjälle, hvars skyddande han är: han var en vildande Genius, och gjorde ont ut främmande för att dermed se fördrå godt, at dem han beskyddade. Tonterna subordinerade under en öfver Gud "Olle Tonta"

"O Södankyla", hvarest de flesta onda Rian fordom hade sitt tillhåll, mistade en "Olle-Tonta" sin syn på följande sätt. Han träffade vid en Ri-regn (regnen i Rian) en poiken, som stöpte blykulor. Tonta frågade poiken hvad han hette. "Yets" sade poiken. d. v. s. Sjelf. Sedan frågade Tonta af poiken, hvad han gjorde. Ögonfalva svarade poiken. Nu undrade Tonta om poiken, att stöpa utet af denna Ögonfalva afren i hans ögon, emedan han länge bekräts af ögonsjuka. Poiken lofvade, men vill tillkänna, att Tonta skall låta binda fast sig under flöpsingen, emedan det gjorde ont. Tonta lägger sig, och Yets binder fast honom med Reutomas för händt han kunde. Poiken stöper derpå smält bly i Cycloperns öga, hvorefter Tonta väl flöt sig lös genast, men får ej tag Yets (Sjelf) som gjort honom detta spratt. Fellman obs. man får här igen en del af historien om Apkrovis, som stöpte smält bly i Stalos ögon. Jämfr. del. H. S. 9. 187.

N°. 35. "Torvvo, Sjölapparnes "Darwo"

fötröftan; bodde vid Polmag-jävre,
och egde förmåga, att genom sin Trolldons kalla
villrensas till sin "Vuobmen" (Reuhage) när han
ville. Men han blef slutligen förvandlad till
sten, till stoff för sin Trolldon. Detta tillgik
jälunda. Sedan han förrättat sin Trollfang,
lade han sig i dväla, framför sin afgud, för
att genom dess åtgär ådrifva Villrenarne
i Vuobmen; men så snart Villrenarne
i stora flockar rusade fram, väckte
Sonen honom väck emot honom förbud,
och skuru Torvos språng tilltalade honom,
väckte Sonen honom åter, när andra flockar
fram kommo. Fadren blef härpå upbragt,
och sade; väcker du mig ännu en gång
så dör jag. Villrenarne kommo utan
för afguden, och föll i Vuomen. Sonen
väcker honom, kvattna från stigas opp, för att
gäta sig, men var redan smällad, och förvan-
dlades till sten, hvilken sten ännu visas
vid "Polmagjävren" Jellus. Deens tåfiker
hafva föttat faken anordnunda, då han
fägo, att hvorda Lapp hade sin "Tarvo-
pärke", ett visst ställe, derhan anordnade Gutar-
ne. Lapp.

N:o 36. "Vaara, en Bonde ifrån Sodankylä
Sorten och Kairavuopio By, fångade för nå-
gon tid sedan, en till varg förvandlad menni-
ska. Vargen hade omkring sig en ender her-
den, ett bälte och deruti hängande knif, yst
burr, och andra redskaper, förvandlade till
kött. Det ansågs mycket farligt, att hafva
fångat, en till djur förtrollad menniska; ty
man blef gemenligen af anhöriga

käad till döds, eller till en stor olycka, Men Vaara
forekom allt detta genom "Trolleri". Fellen.
obf. Det forfaras att Mr Fellman har Uptages berätt-
telserna efter den allmänna folktron. d. 18.
nr 77. "Vadas" kunde ströffa med storme och
oväder, fastfatta spegeln. Kopret, forgöra
den med. Han tillbads till en klippa
nära Laxfjorden, Vadaspatta kallad,
hvarst annu en stor, hög Runkhorn spola
fjens. man tog annu ike nämna
hosom vid Namn, emedan han då lefvade.
"Kor Storm". Fellen. obf. ibland de många
ställen med dervid fastse mytologiska
jägare, som finnas Uptages i Mr Fellmans
arbete, har jag i förhitt an för dem
med, affeende på Trollkarlarnes för-
enage, att stoppa jagande spegeln i kopret.
Jag måtte för des stora mängden förbigå
de flesta af dessa mytologiska orters
namn, hvilka om de alla skulle Uptages
äfrän ifrån Srenska Laxmarken, skulle
ike en stor foliant förfa. d. 18.

nr 78. Under ordet berättas Vas-
juleka, anför Mr Fellman: "Vasjuleka er by-
ete på slädet, emellan Kola och Randalke
fjorden, dervid en liten Elf Ritsa löper. vid
denne Elf bodde 2 ne Rysor, som hade varit
mycket lyckliga i sin Fiskefeng. Men år
1827, fukes ingon lax, som utgjorde hufvud
fisset. mot slutet af som. konen dröm-
de den end af dem, att "Tjatsje Olmaie
vattets Herrskare jagt konen: "Gif mig
ditt hufvud, ja far du fiske". Då höra
desse Karlar fatt: en tiggarpöcke och kastat
konen i Elven. Derefter blef de mycket

lycklige i sitt fiske. Händelserna berättade
mig af en Soldat Fredrik Waksen, och bekräf-
tades sedermera af andra, som fullkomlig för-
ning, men att fulla bevis saknats; och därfö-
re undfugges brattfingarna straffet." Fellm.
obf. Om vidskapelser är för andra Lappmar-
ker, så lär den vara ännu större i Ryfka
Lappmarken. Loff.

nr 39. Herr Fellman tror, kanske ike utan grund,
att den af Torneus beskrefna "Viran akka" bör
deriveras af finska Ordet "Virat" gillet, Fogel
flakor, äfven som Jammas "Viran kannos" här
flammas från Jammas ord tvadan "Viran akka
skulle betyda en Fogel flake Gummor, d. v. s.
"af Gredman, ike de liffländers karring,
såsom Torneus menat); Viran kannos skulle
betyda en Fogel flake. Stubbe, d. v. s. en Gudom-
lighet för god Fogel fångst, hvilken Gudomlighet
lyskades i en stubbe; måhända någon Stubbe
hvorna flaken hängde, hade fått detta anse-
nde, då der ofta ficks fogel. Loff.

"Uuowro en Arde eller välned hos Lappar-
ne, som vandrade om nätterna. Men hon
in ett rum, der intet vatten fanns, om natten,
så at hon Uppr någon af de yprande. Men
fann hon vatten, gick hon bort, utan att
göra någon spåda. Derföre toras Lappar-
ne alldrig lägga sig om aftnarna, utan att
hafva vatten i rummet. De i Norriska
Lappmarken boende Norrmän, gifva sin
"Heiman" alldeles lika funktion." Fellm.

nr 40. Ibländ de många Lappiska och Finska Få-
fänger, hvilka förkomma i Pehrsköherden Fell-
mans Manuskript, äro de flesta af den be-
kräffheten, att de ike kunna inhärfas
andra, än inhärfas förskare, som äro

hemma i Språkets Genom översättningens af jäda-
re trycken, skulle äfven det mått af Språkets
egendomliga pränhet gå förlorat, hvarjone
jag ike vågat intaga dem. detta arbete
då jag vill höjra, att författaren framdeles
enligt sin affigt, för tillfälle, att låta trycka
des. Jag kan dock ike nekta mig det nö-
jet, att afföriva följande lappiska fang,
hvilken, i historiet och antiquariefet hänse-
ende är märkverdy, näst sitt flag, skuru språ-
ket visar, att dess författare ike har lefvat
länge före Christendömen införande, utan ja-
nare efter denna epoch. Her Follman har
med följande anmärkning, "ordet Same Edum
denna benämning af sitt land, heraf, att
det är af dem juunit, och genom utdrif-
ning af ett ~~u~~ smak vandrunde folk af
dem intaget. Det folk, som bodde här, sine
dapparne, skulle jiff. höra bost vid Porpe
ä, som faller ut i Tana Elv. Ut i en vid-
lyftig National fang, hvaraf följande är
ett utdrag, beskriva dapparne sine öden
före och efter landets intagning."

Här följer hjälpa fangen efter Kemi-
dappmarks dialect, hvarvid dock bör an-
märkas, att Her Follman följer en egen
ortografi i Lappiskan, hvilken mest när-
mar sig de äldre Norriska orispirationer-
nes. Som bekant är, har Her Pastor
N. Stockfleth utgafven alleles My-
ortografi för Finnmarksens dialect, huti
hvilken förekomma flere nya karakteri-
ser och utskilliga tecken för att uttrycka
Guttural- och Nasal- ljud, aspirationes
Sibilationes. m. m.

(namna.)

40. Gawdnom ednam! läge Same ednam druud
Gawdnom ednam! läge Same ednam.
Same ednam goddüt viegadallop,
Porramusjan aldjemek hudkop.
Njälaidemek rakkadallop rivtoi:

45. Rävdejämek tivo tednop
Riekta pisfotämek.
Valmestednop jesphamek vadset.
Lawdne laavuit hudkop aldjemek.
Njädop muorait ruottasiquojm;

50 ~~Pidjo~~ Pidjon pirra lawnit
Asfalakkai aldjemek.
Ep mü pirgi rafiquojm lät;
Tola hudkop maida aldjemek,

55. Hättemimi lajtemaffen.
Jos mü fidno maggarge dakkap;
Jos mü pukten porrat porramusjait
vädne mange kikkatketta,
Mäddelagain rujtoin vuosse,

60 Same ednam asfek
Go ju gedgift rakkadedje kove aldjesek;
Go ju gedgain rakkadedje kove
Gwoudo asfami viesfosok
Rakkadedje aldjesek

65 Kewkes jouko hudkedäfek quojm
x) 54 muorai mäniit valddop aldjemek

Översättning af Tellman.

Du funne Land, var Sameland ditt namn.
Du funne Land, var du i Same land.
Efter Samelands villrensor låtom oss springa,
Dem till mat äk oss skaffa
Våra pilor beredare rätt,
Vid våra fitor dem ställom
Rätt våra bröror.
Gör om oss förbiga att gå.
Lafver x) af torf äk oss lagom.
Uppryckom träen med fina rötter, xx)
Ställom dem omkring lafver.
Till Boningsrum äk oss.
Gjvi bärja oss med Gräs:
Skaffom lafver till äk oss.
Trädens ägg tagom äk oss.
I vår nöd gj att blandra är
Om vi göra hvilket arbete som helst,
Om vi kunna äta maten
Utän någon Ropning, xxx)
med mångkanta Grytor, Kokete
Sameland, invånare
När de i sten arbetade gropt äk sig,
När de i stens arbetade gropt.
I midten af fina Boningsrum.
Lagade äk sig,
Fattiga folket med fina Uppfinningar

x) hys menas med lafver, ike dishener, utan
fadene ställningar af träd, som lapparne
fordomdags hade till skjut. det vill säga
torftak, eller torfhus "Laudnje kaatte"
Jänfor del. 2. S. 1.

xx) Här tyckes jängom hafva författ sig: Den ältia
fortid, då lapparne utan alla förvarande rester
matte Upprycka träden med rötterna.

xxx) Sängom tyckes veta, att lapparne fordomdags
ätit okokad mat. men af de följande
verserna synes, att lapparne sedermera kokat
sin mat i urgropta stens.

Fertti paafet kunafitt,
Porramus rakkaduvvat abmafet
Olbmu rubmas puorradusfan
Ti porro puhtafet majda,
70 vaiikke puhtafet lämats läm porramuse.
Kojtog fertlijedje jii,
Gawdnom Same ednameff,
Porramas läge porramusfan.
Rujto ii lämäs läm.

75 Mi läj rujto?

~~77~~ Gedje Koppen rujton
Läj rakkaduvrum

Algo Same ednam aspiin

Mangel pättek paguttallek,

80 Go jii ~~paudek~~ kavrek orrom jajit

108. Mangel pättek djettep visja dam,
Olmuk tabe lämen avdel miin jo

110 Goff lä luondo laakka läkkekan Olmuin
Siveti porramusjak porramusfan.

Mangemufta jii lä appam

Sivetit äldfesek porramusfan

Ti läke larvllb larvlujuvrum

115 Jusje Same ednam padjeli

Tai algo olmuin ällem läge titi,

Gäk Same ednam algoff puodattallam.

Sujniit hudkam kamagitäsek jija

måtte fläka: affen x)
 laga åt sig mat på eget vis.
 Till mensskoteroppen, gagnar
 Ej äts de just rena rätter,
 Eburn maten har varit ren.
 ditkvät måtte de
 I det funna Sameland
 Det till mat användt var, till mat användt,
 Gryta hade ike funnits:
 Hvad nyttjades till Gryta?
 Stenar höllade till Gryta
 Voro lagade,
 Af Sames forrinnvarare,
 De efterkommande berättade
 När de funno Bonings ställen
 Vi efterkommande veta det för vis,
 Att mensskor varit här redan före oss,
 Hos hvilka Naturen, lag var lag, för menskor,
 Baskapens föda till Spis. xx)
 Nutligen hafva de kärk,
 Baskapen åt sig till föda, (användt).
 Sängen är ike fjungew blott afnes
 Blott afnes Same dand
 Eller afnes detta Ordfolkets lefnadsfätt,
 Som Sameland från begynnelsen hafva trängt
 Funnit på att fatta hö: fina skor

x) att de fläka kött: affen, är ingen smaglighet, hallst
 när det insupes: rå mosse (Spagnum). Man kend
 eke nödfall fläka: näpnes ryfror.
 xx) Detta synes just hafva varit det tideliv, som
 som. I Aetius beskrifves "victui herba". men
 hvilket folkslag skulle det nu vara, som best
 i Lappmarken före daggarna. Mame Effi-
 måst, som efter de ländas jernafte jordfynd af be-
 stämningar, skulle varit Sverige's urinvan-
 ne. Hf Nilson om Stannivarens Urinvanone

Mangemutta ajgge nubbatuvaj,
120 Kärdda radjai kotuivvai.

Om denna färg är autentisk, d. ä. af riktiga
Lapper, sammanfatt, ja är den visserligen
märkbar; den ger en oförmodad bekräft-
telse på minia afsteter om de gamla Lappers
Läfnadsfätt. Men att färgen icke är mycket
gammal flutar jag af de Norriska ord, Gens
här och der förekomma till ex "riivtoi" en
doppel förvringning af "rätt" it. "riektta" rätt;
"ruottas" sv. "roh"; "Pirgi" sv. "bärgas" Rase
i Jödra Lappmark "Gras" sv. "gräs"; "fidus" i Jödra
Lappmarken vidus, af sv. vinning, (handtering);
"Ryhto", i Svenska Lappmark. Ryhto, af sv. Gryta;
"vispa" af sv. vißt o. p. v. föröfrigt är dia-
lecten på Uppblandad med finska, att det
för en, som icke är hemma i finskan ser
ut som arabiska. Några i denna dialect
förekommande ord, som icke finnas i den
Svenska Lappmarken i hället kunna de-
riveras från finskan, äro inhämtade från
ta af Rysskan: till ex. "hustkat, Pagustak
lat, i Jödra Lappmark päustallat, Sive
ta, (Creatur), med flera andra, som förekom-
ma i Finnmarkens dialect. Några starka
contractiones kunna äfven anmärkas i den
na dialect som torde förekomma mera
främmande i den Svenska Lappmar-
ken till ex. "lät" som är contraherad haf
"leetsket" prof. infim af verb. däm eller
leb jag är. Dessa anmärkingar intressera

Till slut användes tiderna
Och man samt till prätrummorna tiderna.

Naturligt vis emellertid dem, som äro kunniga
af språket. Jag vet ej af hvad anledning
Hr Fellman afrestadt "Ravdefämte"
(i 245 vers.) "vid våra fidor." då Ravde at
minstone i Torneå Lappmarkes dialect
betyder "fmed"

Det öfriga af Rytkoberdens Fellmans fortäp-
pella afhandling innehåller 1no Mythologien
åsa föremål, hvilka redan blifvit afhandlade
i Torne delarne af denna Mythologi; 2do mytho-
logiska föremål och Trollsnar på finska, hvil-
ka endast angå den finska Mythologien; 3do
En stor mängd af Namn på lappernes forna
offerställen; 4to Orterns Namn i Kemi Lapp-
mark och fennomarkerna med dervid fösta
Mythologiska jämer, men hvilka jag icke
velat afstörja; emedan af sadene finnes
en stor mängd äfven i Svensk Lappmark,
5to Rytkoberns Trollkålar, hvilkas förmen-
ta beskrifver beskrivas i traditiones och sagor
åsa Järger, hvilka jag så mycket vilde ha
myt båda förbigå, som häfven redan af de
Exempel som blifvit anförda om Kutavuo-
-ruke, Päivas, Torakas och Pavusnilas,
kan ungefärligen gifva hvad de öfrige
innehålla; 6te Stambjörger eller berättel-
ser om fortäpplade Päivies som m.m. hvilka
icke egentligen äro tillhöriga Mytholo-
gien, emedan jag anser dem vara ännu
af nästgränzande Nationer.